

Ko e fakamatala mo'oni ke tomu'a 'ilo kae malu mei he vela'

Ko e 'ilo 'a e ngaahi lavea mei he vela he afi' mo e vai vela'

'Oku kau 'a e vela 'i he ngaahi lavea faingata'a taha 'oku lava ke fepaki mo e sino 'o e tangata'. Tuku kehe 'a e lau ki he langa', ka ko ha taha kei si'i kuo faingata'a'ia pehe ni, te ne a'usia 'a e ngāue ke fakatupu hano kili fo'ou, 'e fepaki mo e veli, patepate, fepulopulasi hono kili', hoko e mele ki hono sino' kae'uma'a 'a e loto faingata'a'ia. Ko e langa 'a e sino' mo e mamahi 'o e loto' 'oku malava ke 'ikai hano ngata'anga. 'Oku hanga 'e he lavea ko eni 'o uesia 'a e fāmili kātōa, 'i he mamahi honau loto' pea mo e mole faka-pa'anga, 'o 'ikai ngata pē 'i he taimi 'oku hoko ai, kae toe fuoloa foki.

Na'a ke 'ilo koā

- Ko e lahi taha 'o e ngaahi vela he afi' mo e vela he vai' 'oku hoko kotoa 'i 'api
- 'Oku 'ikai mahino ki he fānau ta'u 5 'o fai hifo 'a e fakatu'utāmaki'
- 'Oku faingofua 'a e hoko 'a e vela he afi' mo e vai vela' ki he longai fānau 'oku ta'u 5 mo si'i hifo'
- 'Oku lava ke ta'ofi 'a e lavea he vela he afi' mo e vai vela'

Ko e Tupu'anga 'o e ngaahi vela'

VELA HE VAI: ngaahi vai 'oku vela 'a ia ko e mahua 'a e tī' mo e kofi', me'akai vela, ngaahi sasepani, paipa vela, mo e vai kaukau.

VELA HE ULO 'O E AFI: ko e ngaahi vela 'i he afi 'i tu'a, 'i he masi, masi 'uhila, mo e sikaleti.

VELA 'I HE FETU'UTAKI: ala pē pā ki he me'a vela, 'a ia ko e me'a fakamāfana 'uhila, sitou, 'ovani pē tunu'anga me'akai.

'Uluaki tokoni ki he ngaahi vela'

Ta'ofi 'a e hoko atu 'a e vela

- Vete 'a e vala, tuku kehe ka 'oku pipiki 'a e tupenu' ki he kili'

Fakamokomoko 'a e 'elia 'oku vela'

- Unu 'a e kongā 'oku vela pe lingi ai ha vai momoko 'o fe'unga mo e miniti 'e 15 ki he 20
- 'Oua na'a ngāue'aki ha lolo, pata pē kilimi

'Ufi'ufi'

- 'Ufi'ufi' 'aki 'a e vela' ha kongā tupenu ma'a pē ko ha milemila pea tauhi ke māfana 'a e tamasi'i'

Hiki ke ma'olunga

- 'Ave ki he toketā kapau ko e kongā 'oku vela' ko e mata', ongo nima', ongo va'e', kongā tapu', pē 'oku fepulopulasi 'o lahi ange 'i he laulahi 'o e sēniti 'e 20

Kapau 'e hoko ha fakatu'utāmaki fakatu'upakē, telefoni ki he me'alele uta mahaki' 'i he fika telefoni 000

'E lava ke ma'u ha toe fakamatala mei he polokalama komipiuta ko e:

Kidsafe

www.kidsafevic.com.au

Royal Children's Hospital

www.rch.org.au

'Oku 'oatu, 'a e fakamatala ko eni mei he Kautaha Tamateafi Pule 'a 'Uta (CFA) mo e Poate Tamateafi mo e Ngāue Fakatu'upakē 'a Kolo (MFB), pea fakangofua atu 'a e ngaahi natunau ni tu'unga 'i he femahino'aki 'a au mo e ongo 'Kautaha', te ke mātu'aki tokanga 'i he taimi 'oku ke ngāue'aki 'a e fakamatala' ni ki he me'a 'oku ke fiema'u ki ai. Kapau 'oku 'i ai ha 'o lala' ki he 'uhinga 'oku ke ngāue'aki ai 'a e fakamatala', 'oku tolonu ke ke kumi fale'i mei he CFA mo e MFB. 'Oku 'atā faka-hao' 'a e CFA mo e MFB mei he founga ho'o fakahoko, fakaluhingai, pē te ke falala ki he ngaahi fakamatala ko eni. 'Oku 'ikai ke tali 'e he CFA mo e MFB ha mo'ua, pē ko ha mole pē ha maumau 'e hoko tupu mei hono ngāue'aki 'a e fakamatala ko eni', 'ko'e uhi' ko ha ngāue hala 'aki tupu' i ha hamumu, fehāaaki pē ta'e kākato pē ko ha toe 'uhinga pē.

Ka fiema'u hā toe fakamatala fetu'utaki ki he:

www.cfa.vic.gov.au

www.mfb.vic.gov.au

